

Олександр Романовський

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І. Зязюна, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”;
Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-0602-9395
E-mail: romanovskiy_a_khpi@ukr.net

Ольга Ігнатюк

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І. Зязюна, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”; Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-5710-7752
E-mail: olgaignatyuk2016@gmail.com

Світлана Резнік

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І. Зязюна, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”; Харків, Україна
ORCID: 0000-0001-8310-1242
E-mail: svreznik@i.ua

Тетяна Солодовник

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. академіка І. Зязюна, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”; Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-7772.993878
E-mail: solodovnik_t_a@ukr.net

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНО-СТРАТЕГІЧНОГО НАПРЯМУ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ РІЗНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ, ОХОРОНИ,
ОБОРОНИ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Анотація: статтю присвячено проблемі підвищення якості підготовки майбутніх військових фахівців різних спеціальностей сектору безпеки, охорони, оборони в умовах освітніх трансформацій. Аналіз літературних джерел довів, що процеси євроатлантичної інтеграції охоплюють усе більше сфер життєдіяльності нашої держави і торкаються сфери освіти. У ході дослідження встановлено, що модернізація освітньої діяльності відбувається в контексті європейських вимог, принципів і стандартів держав – членів НАТО. У статті представлено низку чинників, які зумовлюють необхідність вирішення проблеми підвищення якості підготовки військових фахівців різних спеціальностей. Представлений аналіз наукових досліджень, присвячених різним питанням організації військової освіти та підготовки військових кадрів до професійної діяльності. Розкрито положення концепції інноваційно-стратегічного напрямку підготовки майбутніх військових фахівців різних спеціальностей сектору безпеки, охорони, оборони.

Ключові слова: безпека, військова діяльність, військові фахівці, концептуальні засади, напрям підготовки, оборона, охорона, педагогічна система, якість підготовки.

Olexandr Romanovskiy

doctor of science in pedagogy, full professor, corresponding member of NAPS Ukraine, head of pedagogy and psychology of social systems management department of the academician I. Zyazyun, Nation Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"; Kharkiv, Ukraine
E-mail: romanovskiy_a_khpi@ukr.net

Olha Ihnatiuk

doctor of science in pedagogy, full professor, professor of pedagogy and psychology of social systems management department of the academician I. Zyazyun, Nation Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"; Kharkiv, Ukraine
E-mail: olgaighnatiuk2016@gmail.com

Svitlana Reznik

Ph.D. in pedagogy, associate professor, assistant professor of pedagogy and psychology of social systems management department of the academician I. Zyazyun, Nation Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"; Kharkiv, Ukraine
E-mail: svreznik@i.ua

Tetiana Solodovnyk

Ph.D. in pedagogy, associate professor, assistant professor of pedagogy and psychology of social systems management department of the academician I. Zyazyun, Nation Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"; Kharkiv, Ukraine
E-mail: solodovnik_t_a@ukr.net

**CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF INNOVATIVE-STRATEGIC FIELD OF STUDY OF
FUTURE MILITARY SPECIALISTS OF VARIOUS SPECIALTIES OF THE SECURITY,
PROTECTION AND DEFENSE SECTOR UNDER THE CONDITIONS
OF EDUCATIONAL TRANSFORMATIONS**

Abstract: the article is devoted to the problem of rising up the level of quality of training of future military specialists of various specialties of the security, protection and defense sector under the conditions of educational transformations. The analysis of literary sources allows to establish, that the processes of Euro-Atlantic integration cover more and more spheres of vital activity of our state and relate to the educational sphere. During the process of the study it was found that modernization of educational activity takes place in the context of European requirements, principles and standards of NATO member states. The article states a number of factors, which determine the need of solving the problem of rising up the quality of training of military specialists of different specialties. The analysis of scientific research devoted to different issues of organization of military education and training of military staff to professional activity. The positions of the concept of innovative-strategic direction of training of future military specialists of various specialties of the security protection and defense sector are revealed.

Key words: security, military activities, military specialists, conceptual foundations, field of study, defense, protection, pedagogical system, quality of training.

Александр Романовский, Ольга Игнатьюк, Светлана Резник, Татьяна Солодовник

**КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ИННОВАЦИОННО-СТРАТЕГИЧЕСКОГО
НАПРАВЛЕНИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ВОЕННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ
РАЗЛИЧНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ СФЕРЫ БЕЗОПАСНОСТИ, ОХРАНЫ,
ОБОРОНЫ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ**

Аннотация: статья посвящена проблеме повышения качества подготовки будущих военных специалистов разных специальностей сектора безопасности, охраны, обороны в условиях

образовательных трансформаций. Анализ литературных источников позволяет констатировать, что процессы евроатлантической интеграции охватывают все больше сфер жизнедеятельности нашего государства и касаются сферы образования. В ходе исследования установлено, что модернизация образовательной деятельности происходит в контексте европейских требований, принципов и стандартов государств – членов НАТО. В статье представлен ряд факторов, которые предопределяют необходимость решения проблемы повышения качества подготовки военных специалистов разных специальностей. Представленный анализ научных исследований, посвященных разным вопросам организации военного образования и подготовки военных кадров к профессиональной деятельности. Раскрыты положение концепции инновационного-стратегического направления подготовки будущих военных специалистов разных специальностей сектора безопасности, охраны, обороны.

Ключевые слова: безопасность, военная деятельность, военные специалисты, качество подготовки, концептуальные принципы, направление подготовки, оборона, охрана, педагогическая система.

Olexandr Romanovskiy, Olha Ihnatiuk, Svitlana Reznik, Tetiana Solodovnyk

An extended abstract of the paper on subject of:

“Conceptual foundations of innovative-strategic field of study of future military specialists of various specialties of the security, protection and defense sector under the conditions of educational transformations”

Problem setting. *The systematic transformation of Ukrainian society provides for the reformation of military education. Ukraine has clearly defined guidelines for entering the European educational environment and modernization of educational activity in the context of European requirements. The quality of reforming and development of the security and defense sector depends on the system of military management, trained staff of leader professionals, who are ready to successful solving of daily and combat tasks. Up-to-date needs for reforming security, protection and defense sector significantly change both requirements and methodological approaches to the military-special training of military specialists. Therefore, we consider it necessary to define the conceptual theses of the innovative-strategic field of study of military specialists in various specialties of the security, protection and defense sector, in demand by the security and sovereignty of the state.*

Recent research and publications analysis shows that a significant number of scholars have considered the problem of military education. The focus of scientists were on the issues of development and formation of: professional competence – research [6]; [7]; [12]; [17]; [20]. Attention of scholars to the leadership competence is based in works [8]; communicative competence – [28]; pedagogical competence – [27]; management competence/

readiness for management activity – [8]; psychology-pedagogical competence – [9]; military special competence [10], [25]. Significant attention of specialists in military staff training is devoted to the pedagogical control, system of assessment of readiness to professional activity: and diagnostic of values [14]; [13]; [22]. Studies [23] are devoted to the maintenance of international peace and security; participation in international peacekeeping actions [28]; psychological support for the activities of armies (forces) [24], etc. With the emergence of new challenges and threats to national security in modern conditions learning outcomes require careful analysis – knowledge, abilities, skills, ways of thinking, value orientations, other professionally important qualities of future military specialists that they must have after training.

Previously unresolved aspects of the problem. *The studies stated highlight only some aspects of solving the problem of improving the quality of military special training of military specialists in various specialties. There is currently no comprehensive study of ways to improve the pedagogical system of military special training of military specialists of various specialties on the basis of the theses of methodological approaches (competence, systematic, etc.).*

Paper objective. *The aim of the article is to reveal a number of factors that predetermine the need and determination of the general theses*

of the concept of innovation and strategic direction of training of future military specialists in various specialties of the security, protection and defense sector in the context of educational transformations.

Paper main body. Traditional military education is aimed at mastering by military servants as objects of training of a certain set of theoretical knowledge, practical abilities and skills. This education is mainly authoritarian in nature, aimed at forming a warrior-functionary. This approach justified itself at a certain stage of development of the military education system. Today, this approach does not justify itself. A new paradigm of military training is needed, it must relate to the target, substantive, procedural and evaluation-performative components. The concept of educational modernization, in fact, means a change in the educational paradigm, which is noted by many researchers (S. Kubytskyi [14], O. Masliyi [16], L. Oliyinyk [18], V. Plisko [19], V. Shemchuk [29], V. Yagupov [30] and others).

The need for solving the problem of improving the quality of military special training of military specialists of various specialties and their acquisition of a high level of military special competence is conditioned by a number of factors.

Firstly, in conditions of armed struggle for preservation and restoration of territorial integrity and subjectivity of our state training of highly qualified military experts capable to qualitatively plan and effectively organize moral and psychological maintenance of vital activity and combat of armies (forces) – (further – MPM) becomes of significant importance (research [17]; [18]; [25], etc.).

Secondly, the adjustment of the system of training and professional development of officials of structural units of the defense forces should take into account the national experience and standards of the armed forces of the worlds leading countries (research [18]; [23]; [28], etc.).

Thirdly, there is an urgent need to update the content of training in military special disciplines for future military specialists of various specialties in order to effectively plan and organize the activities of armies (forces) under conditions of hybrid threats (research [9]; [29]; [30] and etc.).

Fourthly, it is needed to state the insufficient level of staffing of positions in structural units (for work with personal staff, personnel) by qualified, experienced specialists (research [18]; [24], etc.).

The ideas of the concept of innovative-strategic field of study of future military specialists of various specialties of the security, protection and defense sector can be concentrated formulated in the form of such theses.

Firstly, the priority task of the national higher military school should be to focus on the formation of specialists of professionally trained and motivated military servants of the Armed Forces of Ukraine and other components of the Defense Forces that trust each other and share common values based on devotion, dignity, courage, professionalism and integrity (scientific works – [6]; [11]; [15]; [16], etc.).

Secondly, high-quality training of future military specialists in HEMS can be provided by the pedagogical system (PS), taking into account domestic and foreign experience, principles and standards of NATO member states [14], which will be based on methodological approaches (competence, systematic, synergistic, integrated, personal-activity, target, professional-project approaches), and should take into account the industry specifics of future professional activity, an important component of which is implementation of management functions (scientific works – [21]; [27], etc.).

Thirdly, the role of a teacher, mentor, coach, facilitator in the training of a modern specialist, that must be a competent and experienced true leader from among officers, sergeants and sergeant-majors, have a high moral and professional authority, capability of self-improvement, management and ensuring the readiness of subordinate personnel to perform the tasks assigned to them (scientific works – [8]; [27], etc.).

Fourthly, the PS of future military specialists in HS and postgraduate education should be focused on high professionalism, strengthening the professional mobility of the specialist, to instill his skills and inner need for continuing self-education, self-upbringing and self-improvement throughout life (scientific works – [12]; [13]; [22], etc.).

Fifthly, the design of aircraft PS training of future military leader specialists, the choice of its goals, content, technologies and organization, scientific and methodical support should be based on the content and nature of the future professional activity (scientific researches [9]; [13]; [29]; [28], etc.).

Conclusions of the research. There is a gradual abandonment of traditional military

training and the transition to a new paradigm of military education in Ukraine. In light of the intensive development of scientific and technological progress and armed confrontation, there is a need to train future professionals according to a "special program". It provides a comprehensive approach to training, formation of professionally trained and motivated military officer of the Armed Forces of Ukraine and other components of the Defense Forces. A new

paradigm of military training is needed, it must relate to the target, substantive, procedural and evaluative-effective components.

Perspectives for further research are considered to be the development in the field of formation of a model of the pedagogical system of innovative and strategic areas of training future military specialists in various specialties of the security, protection and defense sector.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Процеси євроатлантичної інтеграції охоплюють усе більше сфер життєдіяльності нашої держави. Не стала винятком і освіта, особливо вища військова школа. Україна чітко визначила орієнтири на входження в освітній простір Європи, на модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Якість реформування і розвитку сектору безпеки та оборони залежить від системи військового управління, кадрів професіоналів-лідерів. Компонентом цієї системи є військово-соціальне управління – систематичний зовнішній та внутрішній вплив на комплекс специфічних соціальних відносин військово-службовців із метою успішного вирішення ними повсякденних і бойових завдань. Сучасні потреби реформування сектору безпеки, охорони та оборони суттєво змінюють як вимоги, так і методичні підходи до військово-спеціальної підготовки військових фахівців різних спеціальностей.

На необхідність розв'язання вказаної проблеми акцентовано увагу в нормативно-правових документах, які реалізують державну політику в галузі вищої освіти, про що свідчать Закон України "Про вищу освіту" (2013, зі змінами 2017) [1], Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013) [2], Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років (2014) [3], Стратегії сталого розвитку "Україна 2020" (2015) [4], Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (2017) [5], де наголошено, що модернізація вищої освіти повинна забезпечувати ефективну підготовку фахівців до професійної діяльності. В Указі Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року", "Про Стратегію націо-

нальної безпеки України" особливо вказано на завдання, пов'язані із зміцненням бойового потенціалу Збройних Сил України (далі – ЗС України), серед яких найважливішими визначено "підвищення якості та інтенсивності підготовки військ (сил)", "професіоналізацію військової служби". В цьому контексті звертаємо увагу на Указ Президента України від 11 серпня 2021 року №348/2021 "Про Стратегію комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року".

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор свідчить, що значна кількість науковців опікувалася проблемою військової освіти. У центрі уваги вчених знаходилися питання щодо розвитку, формування: *професійної компетентності* - дослідження Г. Артюшина (співробітників органів сектору безпеки та оборони України) [6]; С. Білявця (майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін) [7]; О. Діденко (офіцера-прикордонника) [12]; С. Нехаєнка (офіцерів – організаторів МПЗ у процесі оперативно-тактичної підготовки) [17]; О. Рибчук (викладачів спеціальних дисциплін ВВНЗ у системі післядипломної освіти) [20]. Увага до *лідерської компетентності* зосереджена в роботах О. Бойка (майбутніх офіцерів Збройних Сил України) [8]; *комунікативної компетентності* - Н. Шалигіна (офіцерів багатонаціональних штабів у процесі військово-професійної підготовки до участі в міжнародних миротворчих операціях) [28]; *педагогічної компетентності* – І. Чистовської (майбутніх магістрів військового управління) [27]; *управлінської компетентності / готовності до управлінської діяльності* – О. Бойка (майбутніх магістрів ВСУ) [8]; *психолого-педагогічної компетентності* – Л. Боровик (майбутніх офіцерів-прикордонників) [9];

військово-спеціальної – В. Веретільника (офіцерів-прикордонників у процесі фахової підготовки в магістратурі) [10]; О. Торічного (майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання) [25]. Значна увага фахівців у підготовці військових кадрів зосереджена на педагогічному контролі, системі оцінювання готовності до професійної діяльності: дослідження С. Кубицького [14]; діагностування інформаційно-комунікативної компетентності – В. Ківи (викладачів системи військової освіти) [13]; М. Руденка (педагогічна оцінка готовності офіцерів органів виховної роботи до управлінської діяльності в процесі навчання у ВВНЗ післядипломної освіти) [22]. Питанням підтримання міжнародного миру і безпеки присвячені дослідження В. Свистун [23]; участі в міжнародних миротворчих Н. Шалигіна [28]; психологічне забезпечення діяльності військ (сил) В. Стасюка ([24] та ін. Основи військово-спеціальної підготовки закладені в працях С. Кубицького [14]; Є. Литвиновського [15]; О. Маслій [16]; Л. Олійника [18]; В. Плisko [19]; Л. Руденка [21]; В. Шемчук [29]; В. Ягупова [30] та ін.

Отже, аналіз визначених наукових досліджень показав, що традиційна система підготовки військових фахівців різних спеціальностей сфери безпеки, охорони, оборони потребує суттєвого оновлення. З виникненням нових викликів і загроз національній безпеці в сучасних умовах потребують ретельного аналізу результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, ціннісні орієнтації, інші професійно важливі властивості офіцерів, які вони повинні мати після завершення навчання у ВВЗО.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. У наведених дослідженнях висвітлено лише окремі аспекти вирішення проблеми покращення якості військово-спеціальної підготовки військових фахівців різних спеціальностей. Варто зауважити, що комплексного дослідження шляхів удосконалення методичної системи військово-спеціальної підготовки військових фахівців різних спеціальностей на основі положень компетентісного, системного й особистісно-орієнтовного підходів та інших на сьогодні немає. Важливим для вирішення проблеми дослідження стає не тільки уточнення низки чинників, які зумовлюють необхідність підви-

щення якості військово-спеціальної підготовки військових фахівців різних спеціальностей і набуття ними високого рівня військово-спеціальної компетентності, але й визначення загальних положень концепції інноваційно-стратегічного її напрямку для фахівців різних спеціальностей сектору безпеки, охорони, оборони.

Формування цілей статті (постановка завдання) полягає в розкритті низки чинників, які зумовлюють необхідність підвищення якості підготовки військових фахівців різних спеціальностей і набуття ними високого рівня військово-спеціальної компетентності, визначенні положень концепції інноваційно-стратегічного напрямку підготовки майбутніх військових фахівців різних спеціальностей сектору безпеки, охорони, оборони.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В умовах трансформації системи міжнародних відносин, послаблення міжнародних інститутів (ООН, ОБСЄ), створених для мирного розв'язання конфліктів і сприяння глобальній співпраці, війни, на жаль, залишаються реальністю сучасного життя, а військова сила і зараз є традиційним засобом досягнення політичних цілей. На світовій арені, як і раніше, поважають і прислухаються до держав, що мають в розпорядженні потужні збройні сили. Держава, котра відстає в підготовці військових кадрів, завжди ризикує своєю безпекою і суверенітетом.

Системна трансформація українського суспільства передбачає реформування військової освіти. За останнє десятиріччя українська військова освіта пройшла великий і важкий шлях. Створено діюча і досить ефективна її система. В той же час реформування військової освіти та зміна її орієнтирів в Україні продовжується.

Характерні для кінця ХХ – початку ХХІ століття зміни в освіті – у спрямованості, цілях, змісті – все більше орієнтують її на вільний розвиток людини, на творчу ініціативу, самостійність того, хто навчається, конкурентоспроможність, мобільність майбутніх фахівців. Концепція модернізації освіти, за своєю суттю, означає зміну освітньої парадигми, що відзначається багатьма дослідниками (С. Кубицький [14]; О. Маслій [16]; Л. Олійник [18]; В. Плisko [19]; В. Шемчук [29]; В. Ягупов [30] та ін.).

На підставі теорії і практики підготовки військових фахівців кінця XX – початку XXI століття можна відзначити, що існував традиційний (зунівський (знання, уміння і навички), енциклопедичний) підхід – парадигма результату освіти, що містила теоретичне обґрунтування, визначення номенклатури, ієрархії знань, умінь, навичок, методик їх формування, контролю й оцінки. Ця парадигма у вказаний термін часу сприймалась педагогічною наукою як основна. Але зміни, що відбуваються у країні та в світі, привели до змін у цілях освіти. Ці зміни відповідають глобальним завданням входження людини у соціальний світ, її адаптації у цьому світі. Як загальне визначення результату освіти в цьому розрізі виступило поняття компетенції та “компетентності”. Під результатом професійної освіти необхідно розуміти процес набуття особистістю потенційних можливостей (компетентностей) до ефективної професійної діяльності.

Традиційна військова освіта спрямована на опанування військовослужбовцями як об’єктами навчання певної сукупності теоретичних знань, практичних навичок і вмінь. Це освіта переважно має авторитарний характер, спрямована на формування воїна-функціонера. Вона, практично, не цікавиться його думками, ставленням до військового навчання. Найголовніше, це формування особистості військовослужбовця в рамках соціального замовлення з боку держави. Головним критерієм такого навчання є політична орієнтація військовослужбовця, його лояльність, а не всебічний і гармонійний розвиток. Такий підхід себе виправдовував на певному етапі розвитку системи військової освіти. Сьогодні, такий підхід себе не виправдовує. Потрібна нова парадигма військової підготовки, вона має стосуватися цільового, змістовного, процесуального і оціночного-результативного компонентів.

Варто наголосити, що необхідність вирішення проблеми підвищення якості військово-спеціальної підготовки військових фахівців різних спеціальностей і набуття ними високого рівня військово-спеціальної компетентності зумовлені низкою чинників.

По-перше, в умовах збройної боротьби за збереження і відновлення територіальної цілісності та суб’єктності нашої держави важливого значення набуває підготовка висо-

кокваліфікованих військових фахівців, здатних якісно планувати й ефективно організовувати один із основних видів всебічного забезпечення життєдіяльності та бойової діяльності військ (сил) – морально-психологічне забезпечення (далі – МПЗ) (С. Нехаєнка [17]; Л. Олійник [18]; О. Торічний [25] та ін.).

По-друге, коригування системи підготовки та підвищення фахового рівня службових осіб структурних підрозділів МПЗ сил оборони згідно з вимогами сьогодення має відбуватися з урахуванням національного досвіду і стандартів збройних сил провідних держав світу (Л. Олійник [18]; В. Свистун [23]; Н. Шалигін [28] та ін.).

По-третє, нагальною є потреба в оновленні змісту навчання військово-спеціальних дисциплін майбутніх військових фахівців різних спеціальностей із метою ефективного планування й організації МПЗ діяльності військ (сил) в умовах загроз гібридного характеру (Л. Боровик [9]; В. Шемчук [29]; В. Ягупов [30] та ін.).

По-четверте, доводиться констатувати недостатній рівень укомплектованості посад у структурних підрозділах МПЗ (у роботі з особовим складом, персоналом) кваліфікованими, досвідченими фахівцями (Л. Олійник [18]; В. Стасюк [24] та ін.).

Сутність основних ідей концепції інноваційно-стратегічного напрямку підготовки майбутніх військових фахівців різних спеціальностей сектору безпеки, охорони, оборони можна концентровано сформулювати у вигляді таких положень.

По-перше, першочерговим завданням національної вищої військової школи слід розглядати спрямованість на формування фахівців професійно підготовлених і мотивованих військовослужбовців Збройних Сил України та інших складових сил оборони, які довіряють один одному та поділяють спільні цінності, що ґрунтуються на відданості, гідності, мужності, професіоналізмі і доброчесності (науковий доробок – Г. Артюшина [6]; А. Галімова [11]; Є. Литвиновського [15], О. Маслій [16] та ін.).

По-друге, якісну підготовку майбутніх військових фахівців у ВВЗО може забезпечити педагогічна система (ПС) з урахуванням вітчизняного та закордонного досвіду, принципів і стандартів держав – членів НАТО [14], ПС яка ґрунтуватиметься на компетентному,

системному, синергетичному, інтегрованому, особистісно-діяльнісному, цільовому, професійно-проектному підходах, і має враховувати галузеву специфіку майбутньої професійної діяльності, важливим компонентом якої є виконання управлінських функцій (науковий доробок – Л. Руденка [21]; О. Тракалюк [27] та ін.).

По-третє, підсилюється роль викладача, наставника, коуча, фасилітатора у підготовці сучасного фахівця, який має бути компетентним та досвідченим справжнім лідером із числа осіб офіцерського, сержантського і старшинського складу, мати високий моральний і професійний авторитет, здатним до самовдосконалення, управління кар'єрою та забезпечення готовності підпорядкованого особового складу до виконання завдань за призначенням (науковий доробок – О. Бойка [8]; І. Чистовської [27] та ін.).

По-четверте, ПС підготовки майбутніх військових фахівців у ЗВО та післядипломній освіті має бути орієнтованою на високий професіоналізм, посилення професійної мобільності фахівця, на прищеплення йому умінь і внутрішньої потреби у неперервній самоосвіті, самовихованні та самовдосконаленні протягом життя (науковий доробок – В. Ківи [13]; О. Діденко [12]; М. Руденка [22] та ін.).

По-п'яте, проектування ПС підготовки майбутніх військових фахівців-лідерів, вибір її цілей, змісту, технологій та організації, науково-методичного забезпечення має здійснюватися, виходячи із змісту та характеру його майбутньої професійної діяльності і має на меті: істотне посилення психолого-педагогічної підготовки (Л. Боровик [9] та ін.); формування ІТ компетентності, підвищення цифрової грамотності, цифровізацію діяльності та впровадження сучасних інформаційних технологій, у тому числі електронних комунікацій, у сфері оборони, використання кіберозброєння та інших спеціальних засобів впливу в кіберпросторі (В. Кива [13] та ін.); розвиток критичного, управлінського мислення (В. Шемчук [29] та ін.); комунікативної компетентності, готовності до соціальної взаємодії, ефективного співробітництва (Н. Шалигін [28] та ін.); людиноцентричний підхід до

управління кар'єрою військово-службовців із урахуванням їхньої освіти, професійного розвитку, гендерної рівності та інші.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Відбувається поступова відмова від традиційного військового навчання і перехід до нової парадигми військової освіти в Україні. Існуюча система підготовки військових наукових кадрів у цілому виконує свої завдання, але у світлі інтенсивного розвитку науково-технічного прогресу і озброєного протистояння, а також впровадження принципу “багатосферності”, нарізла необхідність у підготовці майбутніх фахівців за “спеціальною програмою”, що забезпечує комплексний підхід до навчання, формування професійно підготовлених і мотивованих військово-службовців Збройних Сил України та інших складових сил оборони. Потрібна нова парадигма військової підготовки, вона має стосуватися цільового, змістовного, процесуального і оціночного-результативного компонентів.

На підставі теорії і практики підготовки військових фахівців визначена низка чинників, які зумовлюють необхідність вирішення проблеми підвищення якості військово-спеціальної підготовки військових фахівців різних спеціальностей і набуття ними високого рівня військово-спеціальної компетентності. Концентровано сформульовано і розкрито сутність основних *ідей концепції інноваційно-стратегічного напрямку підготовки майбутніх військових фахівців різних спеціальностей сектору безпеки, охорони, оборони*. Як загальне визначення результату освіти в цьому розрізі виступило поняття компетенції та “компетентності”. Під результатом професійної освіти необхідно розуміти процес набуття особистістю потенційних можливостей (компетентностей) до ефективної професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень вважаємо напрацювання у площині формування моделі педагогічної системи інноваційно-стратегічних напрямів підготовки майбутніх військових фахівців різних спеціальностей сектору безпеки, охорони, оборони.

Список літератури:

1. Про вищу освіту [електронний ресурс] // Верховна Рада України Закон

України (документ 1556-VII, зі змінами). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> Дата звернення: 7.11.2021

2. Про Національну стратегію розвит-

ку освіти в Україні на період до 2021 року (документ 344/2013) [електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

Дата звернення: Листопад, 7, 2021

3. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років (проект) [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf.

Дата звернення: Листопад, 7, 2021

4. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020” [електронний ресурс] / Верховна Рада України (документ 5/2015). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> Дата звернення: Листопад, 7, 2021

5. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект) [електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf. Дата звернення:

Листопад, 7, 2021

6. Артющин Г. Інтеграція фахових і психологічних складових у структурі професійної компетентності співробітників органів сектору безпеки та оборони України / Г. Артющин // Професійна освіта: проблеми і перспективи. – 2016. – № 10. – С. 5–11

7. Білявець С. Я. Методична система формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін / С. Я. Білявець // Дис... д-ра пед. наук : 13.00.02, 13.00.04. – Хмельницький. – 2019. – С. 565

8. Бойко О. В. Теоретико-методичні проблеми формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів Збройних Сил України : Монографія / О. В. Бойко. – Дніпропетровськ: ІМА-прес. – 2014. – С. 544

9. Боровик Л. В. Теоретичні і методичні засади формування психолого педагогічної компетентності майбутніх офіцерів прикордонників / Л. В. Боровик // Дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. – Хмельницький. – 2019. – С. 722

10. Веретільник В. В. Обґрунтування педагогічних умов розвитку військово-спеціальної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі магістерської підготовки / В. В. Веретільник, О. В. Діденко // ScienceRise: Pedagogical Education. – 2017. – № 2(10). – С. 46–50

11. Галімов А. В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх офіцерів-при-

кордонників до виховної роботи з особо-вим складом / А. В. Галімов // Дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. – Хмельницький. – 2005. – С. 456

12. Діденко О. В. Професійна компетентність офіцера-прикордонника: сутність поняття / О. В. Діденко // Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України : тези VIII Всеукр. науково-практ. конф. (м. Хмельницький, 10 грудня 2015 р.) Нац. академія Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький. – 2015. – С. 263–264

13. Кива В. Ю. Критерії та показники діагностування розвиненості інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти / В. Ю. Кива, В. В. Ягупов // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2019. – Том 71. – № 3. – С. 248–266

14. Концепція лідерства за стандартами армій країн НАТО (Conception of leadership in accordance with the armies standards of NATO countries) // Навчальний посібник. – Київ : Вид-во НУОУ. – 2018. – С. 252

15. Литвиновський Є. Ю. Формування в офіцерів структури виховної роботи Збройних Сил України вмінь проектування виховного процесу / Є. Ю. Литвиновський // Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Київ. – 2003. – С. 208

16. Маслій О. М. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння у вищих військових навчальних закладах / О. М. Маслій // Дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Хмельницька гуманітарна педагогічна академія. – Хмельницький. – 2020. – С. 590

17. Нехаєнко С. І. Розвиток професійної компетентності офіцерів – організаторів морально-психологічного забезпечення в процесі оперативно-тактичної підготовки / С. І. Нехаєнко // Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Київ. – 2021. – С. 407

18. Олійник Л. В. Теоретико-методичні засади навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління: експериментальне дослідження / Л. В. Олійник // Військова освіта. – Київ. – 2020. – № 2(42). – С. 204–214

19. Плisko В. І. Теоретичні та методичні засади формування готовності працівників правоохоронних органів до діяльності в умовах екстремальних ситуацій / В. І. Плisko //

Автореф. Дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – Київ. – 2004. – С. 44

20. Рибчук О. О. Розвиток фахової компетентності викладачів спеціальних дисциплін ВВНЗ у системі післядипломної освіти: результати експериментального дослідження / О. О. Рибчук // Військова освіта. – 2018. – № 2. – С. 192–203

21. Руденко Л. А. Системний підхід у проєктуванні системи підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії / Л. А. Руденко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2020. – Вип. 68. – Т. 2. – С. 161–164

22. Руденко М. В. Педагогічна оцінка ефективності управлінської діяльності офіцерів органів виховної роботи / М. В. Руденко // Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Центр. ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. – Київ. – 2003. – С. 209

23. Свистун В. І. Полікультурна компетентність військовослужбовця як суб'єкта діяльності з підтримання міжнародного миру і безпеки / В. І. Свистун // Проблеми освіти. – 2019. – Вип. 92. – С. 154–158

24. Стасюк В. В. Психолого-педагогічна підготовка майбутніх магістрів військово-соціального управління: особливості організації / В. В. Стасюк, Л. В. Олійник // Вісник Національного університету оборони України. – 2015. – Вип. 1(44). – С. 200–206

25. Тракалюк О. Л. Суб'єктно-діяльнісний підхід до розвитку фахової компетентності посадових осіб кадрових органів у системі післядипломної освіти / О. Л. Тракалюк // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Педагогічні науки. – 2017. Вип. 2(88). – С. 271–275

26. Чистовська І. П. Формування педагогічної компетентності майбутніх магістрів військового управління / І. П. Чистовська // Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Київ. – 2006. – С. 223

27. Шалигіна Н. П. Розвиток комунікативної компетентності офіцерів багатонаціональних штабів у процесі військово-професійної підготовки до участі в міжнародних миротворчих операціях / Н. П. Шалигіна // Дис. канд. пед. наук : 13.00.04. – Київ. – 2019. – С. 376

28. Шемчук В. А. Педагогічні умови

розвитку управлінського мислення майбутніх магістрів військового управління в системі післядипломної освіти / В. А. Шемчук // Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Нац. ун-т оборони України. – Київ. – 2012. – С. 288

29. Ягупов В. В. Методологічні основи компетентнісного підходу до професійної підготовки офіцерів запасу / В. В. Ягупов // Проблеми освіти. – 2019. – № 91. – С. 325–331

30. Ягупов В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень / В. В. Ягупов // Підручник. – Київ : НУОУ імені Івана Черняхівського. – 2019. – С. 444

References:

1. Law of Ukraine “on Higher Education” (document 1556-VII, as amended), Verkhovna Rada of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. Date of application: November, 7, 2021

2. “On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period up to 2021” (document 344/2013), Verkhovna Rada of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. Date of application: November, 7, 2021

3. “The concept of education development in Ukraine for the period 2015-2025” (project), available at: http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf. Date of application: November, 7, 2021

4. “On the Sustainable Development Strategy “Ukraine - 2020” (document 5/2015), Verkhovna Rada of Ukraine, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. Access date: November 7, 2021

5. “Strategy of sustainable development of Ukraine until 2030” (project), available at: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf. Date of application: November, 7, 2021

6. Artyushin, G. (2016), “Integration of professional and psychological components in the structure of professional competence of employees of the security and defense sector of Ukraine”, Vocational education: problems and prospects, no. 10. pp. 5–11

7. Bilyavets, S. Ya. (2019), “Methodical system of formation of professional competence of future officers-frontier guards in the process of training of military-special disciplines”, dis. ... dr.ped. science:13.00.02, 13.00.04, K., p. 565

8. Boyko, O. V. (2014), "Theoretical and methodological problems of formation of leadership competence of future officers of the Armed Forces of Ukraine", Monograph, Dnepropetrovsk: IMA-press, p. 544
9. Borovik, L. V. (2019), "Theoretical and methodical bases of formation of psychological pedagogical competence of future officers of frontier guards", dis. ... dr. ped. science : 13.00.04, Khmelnytsky, p. 722
10. Veretilnyk, V. V., Didenko, O. V. (2017), "Substantiation of pedagogical conditions of development of military-special competence of frontier officers in the process of master's training", ScienceRise: Pedagogical Education, no. 2(10), pp. 46–50
11. Galimov, A. V. (2005), "Theoretical and methodical bases of preparation of future officers-frontier guards to educational work with personnel", dis. ... dr. ped. Science : 13.00.04, Khmelnytsky, p. 456
12. Didenko, O. V. (2015), "Professional competence of a border guard officer: the essence of the concept", Educational and scientific support of the activities of law enforcement agencies and military formations of Ukraine: theses VIII All-Ukrainian. scientific practice. conf. (Khmelnytsky, December 10, 2015), Nat. Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after B. Khmelnytsky, Khmelnytsky, pp. 263–264
13. Kiva, V. Yu., Yagupov, V. V. (2019), "Criteria and indicators for diagnosing the development of information and communication competence of teachers of the military education system. Information technologies and teaching aids, vol. 71, no. 3. pp. 248–266
14. "The concept of leadership in accordance with the standards of the armies of NATO countries" (2018) (Conception of leadership in accordance with the armies standards of NATO countries): a textbook, Kyiv: NUOU Publishing House, p. 252
15. Litvinovsky, E. Yu. (2003), "Formation in officers of structure of educational work of Armed forces of Ukraine of skills of designing of educational process", dis. ... cand. ped. science : 13.00.04, Kyiv, p. 208
16. Masliy, O. M. (2020), "Theoretical and methodical bases of professional training of future officers of rocket and artillery armament in higher military educational establishments", dis. ... dr. ped. sciences: 13.00.04, Khmelnytsky
- Humanitarian Pedagogical Academy, Khmelnytsky, p. 590
17. Nekhaenko, S. I. (2021), "Development of professional competence of officers - organizers of moral and psychological support in the process of operational and tactical training", dis. ... cand. ped. Science : 13.00.04, Kyiv, p. 407
18. Oliynyk, L. V. (2020), "Theoretical and methodical bases of teaching military-special disciplines of masters of military-social management: experimental research", Military education, Kyiv, no. 2 (42), pp. 204–214
19. Plisko, V. I. (2004), "Theoretical and methodical bases of formation of readiness of employees of law enforcement agencies to activity in the conditions of extreme situations", author's ref. dis. ... dr. ped. sciences : 13.00.04 Institute of pedagogy and psychology of professional education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, p. 44
20. Rybchuk, O. O. (2018), "Development of professional competence of teachers of special disciplines of higher educational institutions in the system of postgraduate education", results of experimental research, Military education, no. 2, pp. 192–203
21. Rudenko, L. A. (2020), "System approach in designing the system of preparation of future border guards for professional interaction", Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools, vip. 68, t. 2, pp. 161–164
22. Rudenko, M. V. (2003), "Pedagogical assessment of efficiency of administrative activity of officers of bodies of educational work", dis. ... cand. ped. sciences : 13.00.04 Center, Institute of Postgraduate Pedagogical Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, p. 209
23. Svistun, V. I. (2019), "Multicultural competence of the serviceman as a subject of activity for the maintenance of international peace and security", Problems of education, vip. 92, pp. 154–158
24. Stasiuk, V. V., Oliynyk, L. V. (2015), "Psychological and pedagogical training of future masters of military and social management: features of the organization", Bulletin of the National University of Defense of Ukraine, vip. 1(44), pp. 200–206
25. Trakalyuk, O. L. (2017), "Subject-activity approach to the development of professional

competence of personnel officials in the system of postgraduate education”, Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko, Pedagogical sciences, vip. 2(88), pp. 271–275

26. Chistovska, I. P. (2006), “Formation of pedagogical competence of future masters of military management”, dis. ... cand. ped. science : 13.00.04, Kyiv, p. 223

27. Shalygina, N. P. (2019), “Development of communicative competence of officers of multinational staffs in the process of military-professional training for participation in international peacekeeping operations”, dis. cand. ped. science : 13.00.04, Kyiv, p. 376

28. Shemchuk, V. A. (2012), “Pedagogical conditions of development of administrative thinking of future masters of military management in system of postgraduate education”, dis....cand. ped. science : 13.00.04 Nat. University of Defense of Ukraine, Kyiv, p. 288

29. Yagupov, V. V. (2019), “Methodological bases of the competence approach to professional training of reserve officers”, Problems of education, no. 91, pp. 325–331

30. Yagupov, V. V. (2019), “Theory and methodology of military pedagogical research”, a textbook, Kyiv: I. Chernyakhovsky NGO, p. 444

Стаття надійшла до редколегії 22.11.21